

Лейля Шефкъ / Leyla Shefka

ТУРЦИЯ – КРАТКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Turkey – Common Characterization

Summary: Today the territory of Turkey in mind the history and geographical position is located at a strategic crossroads where two continents - Europe and Asia meet, there are numerous cultural layers passed many civilizations leaving a lasting impression in the world historical and cultural heritage. This unique position creates its European, Balkan, Mediterranean, Middle Eastern, Asian and Caucasian appearance simultaneously.

Today, in terms of its economic, political and cultural development is at a higher level. Turkey is a country that every foreigner wants to visit and see.

Key words: Republic of Turkey, territory, state structure, population, economic growth.

Кратко таблично представяне на страната

Таблица № 1. Профил на държавата

Официално име:	Република Турция
Основател:	Мустафа Кемал Ататюрк (1881-1938г.)
Територия:	814 578 кв.км (314 500 кв. мили) 3% от територията се пада на Европа и 97% от територията се пада на Азия
Столица:	Анкара
Население:	79 814 871 души от тях мъже 40 043 650 души, и жени – 39 771 221 души
Процент на образованост:	1935г. – 19,25% 2015г. – 84 %
Главни градове: (2016 г.)	Истанбул – 14 804 116; Анкара – 5 346 518; Измир – 4 223 545; Бурса – 2 901 396; Анталиа – 2 328 555; Адана – 2 201 670; Коня – 2 161 303 д.
Език:	Турски (използва се латинската азбука)
Валута:	Турска лира
Религия:	99.8% (предимно сунити), други 0.2% (предимно християни и евреи)
Знаме (флаг):	Червена основа с бял полумесец и звезда в средата

Държавно устройство:	<p>Турция е парламентарна република начело с президент.</p> <p>Държавната структура се разделя на:</p> <p>Законодателната власт принадлежи на Турското Велико народно събрание – еднокамерен парламент от 550 депутати, избирани за 5 години.</p> <p>Изпълнителната власт – правителство начело с министър-председател, избира се за 5 години.</p> <p>Съдебна власт – съдии и прокурори назначават Висшия съвет на съдиите и прокурорите, Върховният съд е най-висшият съдебен орган.</p>
Образователна система:	<p>Образователната система е 4+4+4</p> <p>Начално образование – 4 години, основно образование – 4 годишни, средно образование – 4 г.</p> <p>Обучението на децата на възраст от 6 до 14 години е задължително за всички мъже и жени. Средното образование се придобива в гимназии или средни специални училища.</p>
Брегова ивица:	<p>8 333 km., най-дълга брегова ивица е с Егейско море - 2 805 km., а най-късата е с Мраморно море – 1 189 km. Общата брегова линия на островите е 1 067 km</p>
Географски региони:	<p>Турция има 81 административни единици и 7 географски района. Първите четири от 7-те региона носят имената на моретата, които им съседстват, и те са:</p> <p>Районът на Черно море;</p> <p>Районът на Средиземно море;</p> <p>Районът на Егейско море;</p> <p>Районът на Мраморно море.</p> <p>Останалите три региона са именувани според разположението им в Анадола:</p> <p>Централен Анадолски район;</p> <p>Източен Анадолски район;</p> <p>Югоизточен Анадолски район</p>
Структура на БНП (2016г.)	<p>Селско стопанство – 8,6%, индустрия – 27,1%, услуги – 64,3%</p>
Някои важни особености:	<p>През последното десетилетие Турция е на челните места в света по производство на лешникови ядки, смокини, кайсии, дини, пресни зеленчуци, леща, грозде, тютюн и чай.</p> <p>Турската халва и локум са известни по целия свят.</p>

	<p>Турция е сред водещите страни в света по производство на текстилни и готови облекла. Износът в този сектор съставя 37 % от общия износ на индустрията.</p> <p>Висококачествените ръчно изработени турски килими са също един от главните износни продукти. Най-известните и хубави килими са от чиста коприна и памук.</p> <p>Турция е третият по големина европейски производител на керамика.</p>
--	--

Географско положение:

Територията на Турция е разположена в точка, където трите континента образуват Стария свят – Азия, Африка и Европа са най-близко един до друг, и включват мястото, където Европа и Азия се срещат. Географски страната е разположена в Северното полукълбо, на еднакво разстояние от Екватора и Северния полюс: северна дължина от 36° до 42° и източна ширина от 25° до 45°.

Крайните географски точки на Турция са: на север (42 градуса и 00 минути) при Синоп – нос Инджебурун (Черно море); на юг (35 градуса и 51 минути) селището Бейсун (сирийската граница); на запад (25 градуса и 40 минути) нос Авлака в о. Гьокчеада и на изток (44 градуса и 48 минути) планината Кючюк Агръ (Малък Арарат). Часовата разлика запад-изток е 1 час и 15 минути, но централното време се определя по 30-градусовия меридиан.

Турция е с почти правоъгълна форма, по хоризонталата най-дългото разстояние е 1565 км, а по вертикалата 650 км. Поради своето географско положение продължава да държи ключовете на Босфора и Дарданелите. Неслучайно във връзка с възловото място на района великият Наполеон Банапарт е казал: „Който контролира Проливите, той държи ключовете на света.”

Територия

Фактическата територия на Турция, включваща и нейните езера, е 814 578 кв. км, от които 790 200 кв. км са разположени в Азия и 24 378 кв. км – в Европа. В нейните граници влизат и няколко неголеми острова, по-известни от които са Принцовите острови, Мраморните острови, Имралъ, Гьокчеада, Бозджаада и др.

Граници

Сухоzemните граници на Турция са 2573 км, а морските (включително и островите) са общо 8333 км. Около сухоzemните си граници Турция има 2 европейски и 6 азиатски държави за съседи.

Сухоzemната граница на североизток с Грузия и Армения (независимите републики от ОНД) е дълга 610 км, с Иран – 454 км, а с Ирак – 331 км. На юг е най-дългата граница от 877 км със Сирия, която е придобила сегашната си форма през 1939 г., когато Република Хатай се е присъединила към Турция.

Турските граници на европейския континент се състоят от 212-километрова граница с Гърция и 269 км с България.

Турция има излаз на четири морета: Черно, Егейско (Бяло), Средиземно и Мраморно море, което е разположено във вътрешността ѝ, но именно тук се намират морските протоци Босфора и Дарданелите.

Географски региони и релеф

Таблица № 2. Площ на географските региони

Географски региони	площ (км ²)
Източен Анадол	165.436
Централен Анадол	163.057
Черноморие	143.537
Средиземноморие	122.927
Егейски	93.139
Мраморен	67.306
Югоизточен Анадол	59.176

Във физикогеографско отношение природните дадености на територията на Турция са използвани и тя е поделена на 7 главни региона на Първия географски конгрес (1941 г.): районите на Черно море, на Мраморно море, на Егейско море и на Средиземно море, Централен Анадол, Източен Анадол и Югоизточен Анадол.

Районът на Мраморно море покрива земите, разположени в кръг около Мраморно море и включва цялата европейска част на Турция, както и северо-западната Анадолска равнина. Тъй като районът е най-малък по територия от всички географски региони в Турция след Югоизточния Анадолски, той е и най-гъсто населеният (345 д). Най-важният планински връх в този район е Улуда (2543 м), където се намира главният център за зимни спортове и туризъм. В анадолската част на района има плодородни равнини, които се простират от изток на запад.

Районът на Егейско море се разпростира от егейския бряг до вътрешните части на Западен Анадол. Има значителни различия между крайбрежните територии и тези във вътрешността както по отношение на географските характеристики, така и в икономически и социален аспект. Като цяло, планините в района са разположени перпендикулярно на морето, а равнините се простират от изток на запад.

Районът на Средиземно море, намиращ се в Южна Турция по протежение на Средиземно море с ширина варираща от 120 до 180 км. Районът е с полупланински и планински релеф. Основната линия на района се определя от

планинската верига Торос и Аманос. Тук са разположени и низините на Анталия и Чукурова и богатите алувиални низини по делтите на реките Сейхан и Джейжан. Много малки богати на алувиални почви низини по долините на реките Даламан и Ешен са Финикия, Серик, Манавгат, Алания и др.

Районът на Централен Анадол е разположен точно в средата на Турция и изглежда по-равнинен в сравнение с другите. Известна е като „житницата” на страната. Голяма част от района е с надморска височина от 1000 м. Най-ниските места са около Сакария и долината на река Къзьлрмак, около 700 м. В южата част на района са разположени в посока североизток – югозапад планини с вулканичен произход – Хасанда, Караджада, Карадаа, Ерджиес и Мелендис. Платата са най-много в този район, а именно Хаймана, Джиханбейли, Обрук и Бозок. Областта около езерото Туз е най-големия затворен басейн. Тук са разположени и едни от най-широките низини – Коня, най-голямата в Турция, следвани от низината Аксарай и Горносакарската, а по-малки са Ескишехирската, Анкарската, Кайсерската и Девели.

Районът на Източен Анадол е най-големият по територия и надморска височина в цяла Турция. Около 3/4 от него се намира на височина от 1500 до 2000 м. Тази част се състои както от самостоятелни планини, така и от цели планински вериги, с големи плата и низини. В тази част има голям брой затихнали: Аръ, Субхан, Немрут и Тендурек. Наред с високопланинския релеф, в района се простират няколко низини: Ерзинджан, Терджан, Ерзурум, Ъдър – с най-малка надморска височина 800 м, Елбистан, Малатя, Елазъ, Бингьол и Муш, а Юксекова и Башкале са низини с най-голяма надморска височина, над 2000 м. В този район е разположена разломна линия и е най-земетръсната зона в Турция. По течението на река Ефрат и притоците ѝ са разположени ниски и високи плата като Узуняйла, Ерзурум Карс.

Районът на Североизточен Анадол е разделен на две части от вулканичния конус на Караджадаа, на Диджле на изток и средното поречие на р. Ефрат на запад. На север е разположен делът на югоизточните Тороски планини. Районът е покрит от плата и низини, забележителен с еднообразността в пейзажа си. Тук се намират низината на Кахраманмараш Хатай и платото на Газиантеп.

Брегови линии

От три страни Турция е заобиколена от морета: Черно море на север, Средиземно море на юг и от Егейско море на запад. В северозападната част на страната има важно вътрешно море – Мраморно море, с протоците си Дарданелите и Босфора – воден път, свързващ черноморския басейн със света.

Черноморската брегова линия на повечето места е стръмна и скалиста поради близостта на Понтийските планини. Простира се по паралела от запад на изток и е успоредна на тези планини. На отделни места са развити малки крайбрежни алувиални низини, предимно в делтите на големите реки. Дължината на бреговата ивица на Черно море в Турция е 1595 км, а средната соленост на морето е около 18‰.

Средиземноморската брегова ивица е с дължина 1577 км, като и тук планинските вериги са паралелни на брега. Нивото на соленост на Средиземно море е около 2 пъти по-високо от това на Черно море.

Въпреки че егейският бряг е продължение на средиземноморския, той е доста нетипичен, тъй като планините са перпендикулярни на брега на Егейско море. В резултат на това егейското крайбрежие е с дължина над 2800 км. Бреговата ивица е силно разчленена и има многобройни острови. Солеността е 38‰.

Мраморно море е междуконтинентално море, разположено между Европа и Азия изцяло на територията на Турция, и заема територия от 11 472 кв. км. Дължината на бреговата ивица на морето е над 1000 км. То е свързано с Черно море посредством протока, наречен Босфор, а със Средиземно – чрез Дарданелския проток. Солеността на повърхностните води е 26‰.

Реки

Повечето от реките в Турция се вливат в моретата, обграждащи страната. Тигър и Ефрат се обединяват на територията на Ирак и се вливат в Персийския залив. Най-дългите реки в Турция – Къзълърмак (1355 км с 3 големи езера), Сакария (790 км), Ешилърмак (416 км) и Чорох (442 км) се вливат в Черно море. Реките Сусурлук, Биба и Гонен се вливат в Мраморно море. А реките Гедиз, Кючюк Мендерес, Бююк Мендерес (584 км) се вливат в Егейско. Реките Сейхан (560 км), Джейхан (509 км) и Гьоксу – в Средиземно море.

Езера

В Източноанадолския район броят на езерата е най-голям. В него се намира най-голямото езеро в Турция – езерото Ван (3713 км²), както и езерата Ерчек, Чълдър и други. С най-голямо надморско равнище е езерото Балък гьолю (Рибното езеро) – на 2250 м. Второто по-големина безоточно и солено езеро в Турция е Туз гьолю, намира се Централен Анадол. Водите на това езеро са плитки. В същия район се намират езерата от тектонски произход Егридир, Бейшехир, Акшехир. В Анадолското плато се срещат и езера с вулканичен и карстов произход, като Меке Тузласъ, Анджъггьол, Гьолджюк, Дюден и Обрук.

Около Мраморно море са разположени крайморските езера Бююк Чекмедже, Кючюк Чекмедже, Теркос (Дурусу Гьолю).

В резултат от строителството на язовири през последните 30 години сега на територията на страната се намират няколко големи язовира – Кебан, Хирфанлъ, Саръяр, Сейхан, Кадъкой, Ататюрк и др.

Климат

Турция е разположена в умерения климатичен пояс, но сравнително разнообразните релефни форми благоприятстват наблюдаването на големи различия в климата. Наличието на планини, които се простират успоредно на бреговете,

благоприятства в крайбрежните зони да се радват на относително по-меко време, но вътрешното Анадолско плато се характеризира с изключителни климатични крайности – от сухи и горещи лета до люти и студени зими, и ограничени валежи.

Основане на Републиката и провеждани политики

Република Турция е основана през 1923 г. след абдикацията на Османската империя. Упадъкът на империята е продължил няколко века. Невъзможността да се справи с индустриалните и научни нововъведения, социалните и политически вълнения и войни, разклащат силата ѝ. Османската империя излиза от Първата световна война като губеща, което сигнализира нейния край.

Републиката е провъзгласена на 29 октомври 1923 година, договорът, осигурил основата за създаване на климат на мир и стабилност, от който се нуждаела страната. От друга страна, успехът на Турция станал пример за много нации, борещи се за независимост, в Азия и Африка. Турция незабавно започнала модернизация и реформи във всички сфери на обществения живот. Битката за свобода я изправя срещу главните европейски сили, но тя успява да установи добри взаимоотношения и връзки със Запада. Целта на Мустафа Кемал Ататюрк, лидерът на Националистическото движение и първия президент на републиката, била да достигне нивото на съвременното общество. За достигането на тази цел е било необходимо да има мир, на базата на това той формулира доктрина за чуждестранните отношения, която е вярна и до днес: според думите на Ататюрк: „Мир у дома, мир по света”.

Това не се оказва лесна задача, предвид историята и географското положение на Турция. Тя е разположена на стратегически кръстопът, където два континента – Европа и Азия, се срещат, има много културни пластове, преминали са много цивилизации, преплитат се много интереси. Тази уникална позиция създава нейния европейски, балкански, средиземноморски, средноизточен, Кавказки и Азиатски облик едновременно. Това оказва силно влияние върху нейния чуждестранен политически избор и налага необходимост от многостранна външна политика. В този контекст основната задача на външната политика на Турция е да установи и развие приятелски взаимоотношения с всички страни, в частност със съседните страни, да взема участие в регионални и международни сътрудничества, да разрешава спорни въпроси с мирни средства и да носи своя принос за мира в района, както и за стабилността, сигурността и просперитета в страната и в района. При днешните събития в района може да се каже, че тези задачи не са изгубили своята актуалност и днес.

Икономически профил

След Втората световна война икономиката на Турция се трансформира от последвалия упадък на земеделието към постоянния растеж в индустриален план и в сектора на услугите. Ръстът в икономическия растеж на Турция е един от най-високите в OECD.

В началото на 80-те години Турция въвежда програма за структурна промяна и либерализация, за да предотврати рецесията от края на 70-те. Програмата се утвърждава като доста успешна по отношение на запазването на икономическия растеж, подобряването на износа и редуцирането на инфлацията. В този контекст икономиката на Турция нараства със 7,5% между 1981 и 1985 година. Но от 1986 г. постиженията на стабилизиращата програма са засенчени от високата инфлация, породена от постепенно нарастващия дефицит в публичния сектор.

Въпреки това, Турция успява да реализира среден процент на растежа от 6% през периода от 1985 до 1992 година. 1992 е годината, през която икономическата активност се възстановява силно от стагнацията в предишните години, която беше резултат от кризата в Залива. Несигурността и неблагоприятните външни условия, свързани с войната в Залива, водят до рязко свиване на икономическата активност. Политиката на експанзия от 1992 и 1993 година запазва ръста на растежа сравнително висок, но създава скъпи макроикономически дисбаланси. Накратко – неустойчивостта в икономиката до 1992 г. може да се разглежда като „stop and go”, които бяха обусловени от вътрешни фактори.

Високата инфлация и девалвирането на турската лира стават причина за трудните икономически условия през 1994 година. Серия от негативни събития като повишения лихвен процент, стагнацията в кредитните пазари, непостоянството в чуждестранния стокообмен и последвалото свиване във вътрешното търсене принуждават турското правителство да представи пакет за стабилизация и структурно устройство на 5 април 1994 година.

Главните политически задачи на правителството за 1995 година са фокусирани върху редуцирането на дефицита в общественния сектор, което впоследствие да намали инфлационния натиск. В разрез със значителното свиване през 1994, икономическият ръст се повишава много по-бързо от очакваното, като достига 8% през 1995. Този растеж е породен главно от съживяването в националното търсене. Икономиката на Турция се подобрява много повече от очакваното през 1996. Ръстът ѝ е почти двойно по-голям от официалната цел от 4,5% и достига 7,1%.

През 1997 г. БВП нараства на 8,3% по отношение на секторите, индустрията е с най-голям ръст от 10,2%, последвана от сектора на услугите с ръст 9%.

Макроикономическото представяне на икономиката на Турция в периода 1995–1997 г. може да бъде описано най-добре като силен резултат, подкрепен от фискална експанзия и подпомагащата монетарна политика. Силното вътрешно търсене, породено от множество фактори, включително и от ролята на черната икономика, високия лихвен процент и експлоатацията на националните богатства в частния сектор, допринася за постигането на висок растеж.

През 1998 г. растежът значително се забавя главно заради свиването на частната консумация и инвестирането в резултат от икономическата криза в Руската федерация. БВП се изчислява на 3,9%.

Ръстът на икономиката през 1999 г. е 6,4%, което е най-големият спад, наблюдаван в БВП след годините на Втората световна война.

Съвременното турско национално стопанство се отличава с голям потенциал и играе значима роля в световен и особено в регионален мащаб. Макроикономическите показатели на страната през последните две-три десетилетия се характеризират с безспорна стабилност и възходящи тенденции за перспективно развитие. През периода 1990–2015 относителният дял на страната в световния брутен продукт нараства почти 2,5 пъти – от 0,58% на 1,38%. Съвременният му обем е около 799 535 млн. долара, като по този показател днес Турция е на 18-то място в света и на 7-то сред страните в европейския континент (след Германия, Великобритания, Франция, Италия, Испания и Холандия). Спецификата на икономическото ѝ географско положение предопределя нейната роля на регионален гигант – в радиус до 2000 км от Турция с по-голям стопански потенциал се отличават само Германия, Франция, Испания, Италия и Русия.

Увеличаването на инвестициите към иновациите, както и в областта на образованието и уменията, стимулират растежа на производителността и се създават достатъчно работни места с висока производителност в бързо развиваща се Турция. Световната банка работи с правителството на Турция да реализира потенциала за растеж чрез подпомагане на неговия план за развитие, по-специално чрез ускоряване на програмата за структурна реформа и подобряване на доверието в неговите институции. Турция от 2000 г. насам има впечатляващо развитие.

Макроикономическата и фискална стабилност бяха в центъра на това, което дава възможност да се увеличат заестостта и доходите. Турция е страна с увеличение на средния доход. Делът на бедност е намалал наполовина през 2002–12, а крайната бедност е паднала дори повече. Турция се урбанизира драстично, отваря врати за външната търговия и финанси, хармонизира много закони и разпоредби по стандартите на ЕС и значително разширява достъпа до обществените услуги. Тя се възстановява добре от глобалната криза от 2008/09. Развитието след 2012 г. обаче повдига опасения за възможността на Турция да поддържа напредъка. Растежът се е забавил, доходът на глава от населението е в застой (около \$ 9000 годишно), безработицата се увеличава, реформите са в инерция и неравномерни.

През 2000–2014 г. доходът на глава от населението в Турция почти се е утроил. Бавният растеж в Европа и влошаващата се геополитическа среда в околността повлияват отрицателно на износа, инвестициите и растежа.

Притокът на около 3 милиона сирийски бежанци за периода от 2015–2016 г. създава нови социални, кономически, и политически проблеми, особено в градските центрове, където повечето бежанци се установяват. Политическите събития от 2015 г. и 2016 г. представляват допълнително предизвикателство пред управляващите: изборите през юни и ноември 2015 г., промените в кабинета през май 2016 г., опитът за преврат през юли и произтичащата подмяна на

държавните служители във всички засегнати от усилията за реформи на правителството сфери. В същото време серията от терористични атаки съкрати туристическите посещения. Чуждите инвестиции са намалели драстично. Частните инвестиции са забавени, което води до по-бавен икономически растеж. Правителството ще трябва да вземе строги мерки за справяне с продължаващата структурна уязвимост, да съживи частните инвестиции, за да се подсили растежът. Допълнително ситуацията в Турция се усложнява и с обявяването и удължаването на периодите на извъредно положение.

Растежът на БВП се забави до 3,7 % през първата половина на 2016 г. от 4% през 2015 г., което се дължи на по-слабия износ и спадането на частните инвестиции. Частното потребление и разходите на правителството се изправят като значителен принос към растежа. От друга страна, частните инвестори разочаровани след изборите през 2016 г., като основните структурни слабости остават нерешени. Вносът се възстановява благодарение на стабилната лира и по-силното потребление, докато ръстът на износа остава слаб поради геополитически проблеми и руските санкции.

Основната инфлация е променлива, поради хаотичните цени на хранителните продукти, но се е понижила. Стабилната лира облекчава натиска върху цените на вносните стоки, така че 12-месечната базисна инфлация е намаляла от 9,5% през декември 2015 г. на 8,4% през август 2016 г. Въпреки високата инфлация Централната банка понижи лихвения процент по кредитите до 22,5% базисни пункта между март и август, с което средната цена на финансиране е до около 8% с цел да помогне на икономиката след неуспешен опит за преврат. Ръстът на приходите е по-бавен, отколкото през 2015 г., но увеличаването на неданъчните приходи е довело до общо повишаване на приходите в бюджета. Доходът на глава от населението, разходите под линията на бедността (\$ 5/ден през 2005 г.) и крайната линия на бедност (\$ 2.5 /ден) продължава да спада, което се дължи главно на по-високи заплати, по-добър достъп до работни места, както и засилено социално подпомагане. 30% увеличение на минималната работна заплата беше одобрено през януари 2016 г. От една страна, повишаването трябва да даде тласък на доходите на работещите бедни. От друга страна, то е донесло на минималната работна заплата ръст до 40% от средната работна заплата. Всяко посегателство към средствата за работна заплата на фирмите е обезкуражаващо за новоназначените. В средносрочен/дългосрочен план създаването на работни места може да се забави и да доведе до ограничаване на разпределителните ползи от активната политика на минимална заплата

Частните инвестиции се прогнозира да отслабват през тази година, доверието на инвеститорите остава крехко след неуспешния опит за преврат. На този фон прогнозата за растеж за 2016 г. е ревизирана надолу до 3,1% от 3,5%.

През следващите години се очаква бедността (крайната бедност) да намалее до 16 (2,5%) през 2016 г.; 15 (2,3%) в 2017; и 14 (2,1%) през 2018 г. с нарастване на частното потребление.

Таблица № 2. Брутен вътрешен продукт по сектори

Години	2000	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Земеделие	12,2	9,4	9,2	9,3	9,2	8,8	9,0
Промисленост	31,9	32,5	32,9	32,8	32,7	32,9	32,7
Услуги	53,0	57,5	57,4	57,7	58,4	59,1	59,7
БВП	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Съставено по: Данни от Туския статистически институт (ТЪК)

Таблица № 3. Икономически показатели

Години	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (\$)	10,399	10,469	10,813	10,389	9,221
Реален ръст в БВП	8.8	2.1	4.2	3.0	4.0
Земеделие (годишна промяна в %)	6,1	3,1	3,5	-2,1	7,0
Промисленост (годишна промяна в %)	10,0	1,6	4,1	3,5	3,3
Услуги (годишна промяна в %)	8,8	2,5	5,5	4,3	4,9
Износ (годишна промяна в %)	17.7	13.7	-0.1	4.4	-10.0
Внос (годишна промяна в %)	30.6	-1.8	6.3	-3.8	-14.0
Външен дълг (% от БВП)	39.4	43.2	47.4	50.4	55.5

Съставено по: The CIA World Factbook. New York, <http://www.cia.org>, ТЪК

ИПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES

– книги

Карахасан-Чънар, И. Турция. София, 2000 [**Karahasan-Chanar, I.** Turtsiya. Sofia, 2000].

Пейчев, В., Д., Димитров. Океанология. Варна, 2012 [**Peyshev, V., D. Dimitrov.** Okeanologiya. Varna, 2012].

Atalay, I., U. Mortan. Türkiye Bölgesel Coğrafyası. Ynkilap kitabevi, 2008.

Özsoylu, A.F. Türkiye Ekonomisi Tarihsel Gelişim. Karahan kitabevi, 2016.

– статии

Русев, М., А. Авджиев. Географското и геополитическото положение на Турция. – Геополитика, 4, (2013) [**Rusev, M., A. Avdzhiiev.** Geografskoto i geopoliticheskoto polozhenie na Turtsiya. – Geopolitika, 4, (2013)].

– интернет източници

www.tuik.gov.tr

<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/tu.html#Econ>

www.worldbank.org/turkey